

Interreg

Kofinanciert von
der Europäischen Union
Spolufinancováno
Evropskou unií

Sachsen – Tschechien | Česko – Sasko

Od Athény k zahradním trpaslíkům

Zápis z jednání

Datum: 10. 2. 2026

Místo: Oblastní muzeum v Děčíně, p. o. (zkratka OMD)

Přítomni: René Misterek, Sebastian Schreiber, Anke Fröhlich-Schauseil,
Jan Němec, Věra Kuklová, Ivana Agnerová, Vlastimil Pažourek

- Ředitel informoval o konání mezinárodní konference námořních a plavebních muzeí v Ústí nad Labem (7. – 9. 10. 2026) a pozval přítomné k účasti.
- A. Fröhlich-Schauseil zpracovala schéma propojení sledovaných továren – možno zpracovat do publikace i do výstavy – ve velkém formátu i s přidáním značkami jednotlivých továren
- **FB**
 - Příprava popularizačního příspěvku
 - A. Fröhlich-Schauseil dokončí popularizační příspěvek a následně jej zašle k připomínkám.
 - J. Němec připravuje vlastní příspěvek (Podmokelský siderolit na světové výstavě v Londýně 1851).
- **Rešerše**
 - Muzeum Löbau – uskutečnila A. Fröhlich-Schauseil
 - **Uskutečněná: v Uměleckoprůmyslovém muzeu v Praze** – J. Němec a A. Fröhlich-Schauseil
 - umožněno očíslování výrobků; zjištěno, že jednotlivé části servisů nesou standardizovaná čísla vzorů; čísla vzorů stoupají v čase, což umožňuje orientační dataci;
 - doloženy proměny vkusu;
 - identifikována mléčenka z Pirny je shodná s výrobkem z Podmokel (cca po r. 1850, tedy již z období –syna Eduarda Leyhna; značení souvisí se změnou generace). Eduard zřejmě převzal vzor z Podmoklech).
 - J. Němec promítal objevy z depozitáře Uměleckoprůmyslového muzea v Praze
 - Miska s plastickým vyobrazením restaurace na Gross Winterbergu – Schiller u. Gerbing ca. 1850, styl druhého rokoka (Moravská galerie v Brně) s možností získat do sbírek obdobnou misku s vyobrazením podmokelského hotelu Post a části sousední manufaktury Schiller & Gerbing. Obě misky je možno na výstavě využít jako rané doklady podílu manufaktury na produkci suvenýrů pro návštěvníky Českosaského Švýcarska.
 - **Kontakt s Musée Cèramique v Sèvres**
 - kolekce výrobků z cesty 1836 podnikatele Alexandre Brongniarta, který nakoupil ca 10 ks Leyhnovy keramiky (označeno pouze štítkem s označením původu, ale ne výrobní značkou, což dokazuje, že Leyhn svou produkci zřejmě z obavy před odhalením podloudně vyváženého zboží neznačil).

Interreg

Kofinanciert von
der Europäischen Union
Spolufinancováno
Evropskou unií

Sachsen – Tschechien | Česko – Sasko

- Lze tak předpokládat, že depozitáře saských muzeí disponují množstvím neoznačené Leyhnovy keramiky (nelze prokázat ani vyvrátit).
- Ukazuje, že nástupnické továrny jeho bývalých zaměstnanců vyráběly odlišné produkty (rozdílná poptávka).
- Plánovaná rešerše: **Muzeum Archeologie Chemnitz** – depozitář v Drážďanech – uzavřela se smlouva nutná k umožnění přístupu, čekají na přidělení termínu a dají vědět, aby se mohl připojit V. Pažourek.
- Jan Němec plánuje návštěvu keramické sbírky Západočeského muzea v Plzni (27.2.2026)
- Souhrnná zjištění:
 - Dosavadní rešerše ve sbírkách saských a českých muzeí již umožňují sestavení reprezentativního přehledu produkce severočeských manufaktur. V souvislosti s novými objevy ve Francii bude nutno znovu zhodnotit předměty uložené v saských muzeích a komparační metodou se pokusit o určení dalších výrobků Leyhnovy manufaktury.
 - Pro označení kolekce byl zásadní základní tvar výrobku (např. konvice); dekor mohl být obměňován bez změny číslování.
 - Motivy plastické výzdoby manufaktury E.P. Leyhna užitě na dýmkách a nádobí jsou podobné (motivy zvířat, orientální výjevy).
 - Produkce nástupnických továren bývalých zaměstnanců se stylově lišila; na saské straně převažovala poptávka po praktických výrobcích, v Čechách po dekorativních produktech (často inspirovaných Wedgwoodem).
- **A. Fröhlich-Schauseil**
 - **Městské muzeum Ruhla tabáku a dýmek** (Durynsko) – dýmkové hlavičky s podobiznou Napoleona, včetně forem), sběratel z Amsterdamu zjistil, že Leyhn měl kontakty až do Durynska. Je možnost domluvit schůzku a výpůjčku.
 - Pro výstavu v Děčíně by bylo pěkné vypůjčit z muzea v Ruhle formy na výrobu dýmek, muzeum má k dispozici řadu hotových dýmek.
 - **Národní Muzeum Mnichov** – porcelánová konvička opatřená nápisem „J. E. Leyhn, 18. 8. 1788“, zřejmě výrobek dokazující jeho zdatnost při tovaryšské zkoušce v porcelánce Ansbach-Bruckberg.
 - **Sèvres** – Brogniartem zakoupená kolekce (nádobí nikdy nepoužíváno, přivezeno a uloženo) - konvičky s dekorem zajíců, glazované cukřenky se lvími nožkami a víčko se zvířecím motivem. K elegantní bílé glazované kamenině (porcelánu?) bez dekoru J. Němec poznamenal, že podobně mohly vypadat Leyhnem vyráběné lékárenské dózy.
 - Žlutě glazovaná mléčenka z Leyhnovy produkce se povrchovou úpravou blíží výrobkům manufaktury v Unčíně/Hohenstein. Podobně vypadala i pozdější produkce manufaktur Bernarda Blocha a Eduarda Eichllera.
 - **Löbau** – Ve sbírce keramiky muzea v Löbau byla objevena váza/dóza ze siderolitu označená „E.L.P.“ (zřejmě Eduard Leyhn Pirna) ve stylu neogotiky. Otázkou zůstává, proč Eduard Leyhn značil výrobky dvěma různými způsoby (též „LEYHN PIRNA DRESDEN“).
 - **Museum Görlitz** – bíle glazovaná konvička v „anglickém“ stylu, možná z okruhu Leyhnovy produkce (vhodné k výstavní prezentaci).

Interreg

Kofinanziert von
der Europäischen Union
Spolufinancováno
Evropskou unií

Sachsen – Tschechien | Česko – Sasko

- **Uměleckoprůmyslové muzeum Drážďany** – debata o váze s motýlem, která je přisuzována Leyhnovi. Nešlo o ozdobu fasády, či domovní znamení? Představit je nutno i doplňkovou produkci manufaktur (výzdobu fasád).
- **Vzorníky** – tvary a motivy výzdoby keramiky byly přejímány nejen z hotových výrobků, ale též z dobových časopisů, knih a později i z alb, jež zachycovaly exponáty světových výstav a uměleckoprůmyslových muzeí. Ty byly k dispozici i na odborných školách – výstava musí akcentovat i výchovu zaměstnanců v manufakturách.
- **Výstava – tematická koncepce a exponáty**
 - Původní záměr (starší období v Pirně, mladší v Děčíně) byl opuštěn.
 - Nová koncepce: tematicky obdobné členění obou výstav s odlišnými důrazy
 - Pirna – důraz na osobnost Leyhna,
 - Děčín – výraznější akcent na fenomén kýče.
 - Diskutována možnost pracovat s definicí kýče jako interpretačním rámcem výstavy.
 - Debata o hranici mezi hodnotným uměleckým řemeslem a kýčem.
 - Vytipované exponáty k zapůjčení ze soukromých sbírek:
 - Pomník z Výmaru (chybí věnec) 58 cm vysoké, (zn. Wilhelm Schiller und Sohn, sběratel P. Joza)
 - Reliéf muže vyhlížejícího z okna ☺ (zn. Johann Mareš, sběratel P. Joza)
 - Džbáněk – (zn. Fachschule Tetschen, sběratel P. Joza)
 - Dýmky
 - Tabáková dóza ve tvaru sudu s trpaslíkem ve víčku (sběratel Zámeš)
 - Slánka a pepřenka s ovečkou
 - Konvička ve tvaru dýně
 - J. Němec pátrá po Leyhnových lékárenských dózách. Výrobce je inzeroval v novinách – zkusit dohledat doklady Leyhnovy produkce ve sbírkách archeologického ústavu v Drážďanech, zejména z archeologických výzkumů/nálezů v Pirně
 - Vypůjčení keramických trpaslíků bude třeba zajistit pro obě výstavy (Děčín, Pirna). J. Němec v této záležitosti kontaktoval ředitele Oblastního muzea v Ústí n. L., kde mají samostatnou podsídku trpaslíků.
- **Publikace**
 - Předány podklady k tematickému rozvržení publikace (A. Fröhlich-Schauseil).
 - Nutnost sjednotit formální úpravu (odlišné normostrany v CZ a DE).
 - Diskutováno:
 - kdo zajistí redakci,
 - kdo bude zpracovávat grafickou sazbu,
 - zda bude vizuál publikace totožný s vizuálem výstavy,
 - jaký bude formát publikace.
 - V. Kuklová do příštího jednání připraví základní průzkum trhu (dva formáty publikace, orientační ceny).
 - Preferováno vydání dvou jazykových mutací (CZ / DE), každá instituce vlastní ISBN.
 - Text publikace by neměl být nepřiměřeně rozsáhlý ani příliš detailní.

Interreg

Kofinanziert von
der Europäischen Union
Spolufinancováno
Evropskou unií

Sachsen – Tschechien | Česko – Sasko

- **Další organizační otázky**
 - Diskuse o možnosti zadat vytvoření jednotného vizuálního stylu externí grafické firmě (využití pro publikaci i výstavu).
 - Úvaha o zahrnutí layoutu do balíčku služeb v rámci realizace výstavy.
- Po ukončení schůzky se pod vedením kurátorky Jolany Horákové konala exkurze do sbírky keramiky muzea, v jejímž rámci byly zdokumentovány některé výrobky, zejména ty inspirované alegoriemi dne a noci sochaře Bertela Thorwaldsena. Tyto poslouží ve výstavě jako doklad transferu motivů.
- Příští schůzka se uskuteční 16. 3. 2026 od 10:00 v Oblastním muzeu v Děčíně.

Von Athena zum Gartenzwerger

Besprechungsprotokoll

Datum: 10. 2. 2026

Ort: Oblastní muzeum v Děčíně, p. o.

Anwesende: René Misterek, Sebastian Schreiber, Anke Fröhlich-Schauseil,
Jan Němec, Věra Kuklová, Ivana Agnerová, Vlastimil Pažourek

- Der Direktor informierte über die internationale Konferenz der Schifffahrts- und Seefahrtsmuseen in Ústí nad Labem (7.–9. Oktober 2026) und lud die Anwesenden zur Teilnahme ein.
- A. Fröhlich-Schauseil erstellte ein Schema zur Vernetzung der untersuchten Fabriken – kann in einer Publikation und einer Ausstellung verarbeitet werden – im Großformat und mit zusätzlichen Markierungen der einzelnen Fabriken.
- **FB**
 - Vorbereitung eines populärwissenschaftlichen Beitrags
 - Anke Fröhlich-Schauseil wird den populärwissenschaftlichen Beitrag fertigstellen und anschließend zur Kommentierung versenden.
 - Jan Němec bereitet einen eigenen Beitrag vor (Bodenbacher Siderolit auf der Weltausstellung in London 1851).
- **Recherche**
 - **Museum Löbau** – durchgeführt von A. Fröhlich-Schauseil

Interreg

Kofinanziert von
der Europäischen Union
Spolufinancováno
Evropskou unií

Sachsen – Tschechien | Česko – Sasko

- **Durchgeführt: im Museum für Kunstgewerbe in Prag** – J. Němec und A. Fröhlich-Schauseil
- Nummerierung der Produkte ermöglicht; festgestellt, dass die einzelnen Teile der Service standardisierte Musternummern tragen; die Musternummern steigen im Laufe der Zeit an, was eine ungefähre Datierung ermöglicht;
- Veränderungen im Geschmack nachgewiesen;
- die identifizierte Milchkanne aus Pirna stimmt mit einem Produkt aus Podmokly überein (ca. nach 1850, also bereits aus der Zeit des Sohnes Eduard Leyhn; die Kennzeichnung hängt mit dem Generationswechsel zusammen). Eduard hat offenbar das Muster aus Podmokly übernommen).
- Jan Němec projizierte Funde aus dem Depot des Museums für Kunstgewerbe in Prag.
- Schale mit plastischer Darstellung des Restaurants auf dem Großen Winterberg – Schiller u. Gerbing ca. 1850, Stil des zweiten Rokoko (Mährische Galerie in Brunn) mit der Möglichkeit, eine ähnliche Schale mit der Darstellung des Hotels Post in Podmokly und eines Teils der benachbarten Manufaktur Schiller & Gerbing für die Sammlungen zu erwerben. Beide Schalen können in der Ausstellung als frühe Belege für die Beteiligung der Manufaktur an der Herstellung von Souvenirs für Besucher der Böhmisches-Sächsischen Schweiz verwendet werden.
- **Kontakt mit dem Musée Céramique in Sèvres**
 - Sammlung von Produkten aus der Reise des Unternehmers Alexandre Brongniart im Jahr 1836, der ca. 10 Stück Leyhn-Keramik kaufte (nur mit einem Etikett mit Herkunftsangabe, aber ohne Herstellermarke gekennzeichnet, was beweist, dass Leyhn seine Produktion offenbar aus Angst vor der Aufdeckung illegal exportierter Waren nicht kennzeichnete).
 - Es ist daher anzunehmen, dass die Depots der sächsischen Museen über eine Vielzahl unmarkierter Leyhn-Keramiken verfügen (kann weder bewiesen noch widerlegt werden).
 - Es zeigt sich, dass die Nachfolgefabriken seiner ehemaligen Mitarbeiter unterschiedliche Produkte herstellten (unterschiedliche Nachfrage).
 - Geplante Recherche: **Museum für Archäologie Chemnitz** – Depot in Dresden – der für den Zugang erforderliche Vertrag wurde abgeschlossen, sie warten auf die Terminvergabe und geben Bescheid, damit V. Pažourek sich anschließen kann.
 - Jan Němec plant einen Besuch der Keramiksammlung des **Westböhmischen Museums in Pilsen** (27.2.2026).
 - **Zusammenfassende Ergebnisse:**
 - Die bisherigen Recherchen in den Sammlungen sächsischer und tschechischer Museen ermöglichen bereits die Erstellung einer repräsentativen Übersicht über die Produktion nordböhmischer Manufakturen. Im Zusammenhang mit den neuen Entdeckungen in Frankreich wird es notwendig sein, die in sächsischen Museen aufbewahrten Objekte neu zu bewerten und mit Hilfe einer Vergleichsmethode zu versuchen, weitere Produkte der Manufaktur Leyhn zu identifizieren.
 - Für die Bezeichnung der Kollektion war die Grundform des Produkts (z. B. Kanne) entscheidend; das Dekor konnte ohne Änderung der Nummerierung variiert werden.

Interreg

Kofinanziert von
der Europäischen Union
Spolufinancováno
Evropskou unií

Sachsen – Tschechien | Česko – Sasko

- Die plastischen Verzierungsmotive der Manufaktur E.P. Leyhn, die auf Pfeifen und Geschirr verwendet wurden, sind ähnlich (Tiermotive, orientalische Darstellungen).
- Die Produktion der Nachfolgefabriken ehemaliger Mitarbeiter unterschied sich stilistisch; auf sächsischer Seite überwog die Nachfrage nach praktischen Produkten, in Böhmen nach dekorativen Produkten (oft inspiriert von Wedgwood).
- **A. Fröhlich-Schauseil**
 - **Stadtmuseum für Tabak und Pfeifen in Ruhla** (Thüringen) – Pfeifenköpfe mit dem Bildnis Napoleons, einschließlich Formen), ein Sammler aus Amsterdam stellte fest, dass Leyhn Kontakte bis nach Thüringen hatte. Es besteht die Möglichkeit, einen Termin zu vereinbaren und Leihgaben zu erhalten.
 - Für die Ausstellung in Děčín wäre es schön, aus dem Museum in Ruhla Formen zur Herstellung von Pfeifen auszuleihen, das Museum verfügt über eine Reihe fertiger Pfeifen.
 - **Bayerisches Nationalmuseum München** – Porzellankaffeekanne mit der Aufschrift „J. E. Leyhn, 18. April 1788“, offenbar ein Produkt, das seine Fähigkeiten bei der Gesellenprüfung in der Porzellanmanufaktur Ansbach-Bruckberg unter Beweis stellt.
 - **Sèvres** – Von Brogniart erworbene Sammlung (Geschirr nie benutzt, mitgebracht und gelagert) – Kännchen mit Hasendekor, glasierte Zuckerdosen mit Löwenfüßen und Deckel mit Tiermotiv. Zu dem eleganten, weiß glasierten Steingut (Porzellan?) ohne Dekor merkte Jan Němec an, dass die von Leyhn hergestellten Apothekerdosen ähnlich ausgesehen haben könnten.
 - Die gelb glasierte Milchkanne aus Leyhns Produktion ähnelt in ihrer Oberflächenbeschaffenheit den Produkten der Manufaktur in Unčín/Hohenstein. Ähnlich sahen auch die späteren Produkte der Manufakturen von Bernard Bloch und Eduard Eichler aus.
 - **Löbau** – In der Keramiksammlung des Museums in Löbau wurde eine Vase/Dose aus Siderolith mit der Aufschrift „E.L.P.“ (vermutlich Eduard Leyhn Pirna) im neugotischen Stil entdeckt. Es bleibt die Frage, warum Eduard Leyhn seine Produkte auf zwei verschiedene Arten kennzeichnete (auch „LEYHN PIRNA DRESDEN“).
 - **Museum Görlitz** – weiß glasierte Kanne im „englischen“ Stil, möglicherweise aus dem Umfeld der Leyhner-Produktion (für Ausstellungszwecke geeignet).
 - **Kunstgewerbemuseum Dresden** – Debatte über die Vase mit Schmetterling, die Leyhn zugeschrieben wird. Handelte es sich um eine Fassadendekoration oder ein Hauszeichen? Auch die ergänzende Produktion der Manufakturen (Fassadendekoration) muss vorgestellt werden.
 - **Musterbücher** – Formen und Motive für die Verzierung von Keramik wurden nicht nur von fertigen Produkten übernommen, sondern auch aus zeitgenössischen Zeitschriften, Büchern und später auch aus Alben, die Exponate von Weltausstellungen und Kunstgewerbemuseen zeigten. Diese waren auch an Fachschulen verfügbar – die Ausstellung muss auch die Ausbildung der Mitarbeiter in den Manufakturen hervorheben.
- **Ausstellung – thematisches Konzept und Exponate**
 - Die ursprüngliche Absicht (ältere Periode in Pirna, jüngere in Děčín) wurde aufgegeben.
 - Neues Konzept: thematisch ähnliche Gliederung beider Ausstellungen mit unterschiedlichen Schwerpunkten

Interreg

Kofinanziert von
der Europäischen Union
Spolufinancováno
Evropskou unií

Sachsen – Tschechien | Česko – Sasko

- Pirna – Schwerpunkt auf der Persönlichkeit Leyhns,
 - Děčín – stärkerer Akzent auf dem Phänomen des Kitschs.
 - Diskussion über die Möglichkeit, mit der Definition von Kitsch als Interpretationsrahmen für die Ausstellung zu arbeiten.
 - Debatte über die Grenze zwischen wertvollem Kunsthandwerk und Kitsch.
 - Ausgewählte Exponate aus Privatsammlungen, die ausgeliehen werden sollen:
 - Goethe-Schiller-Denkmal von Ernst Rietschel aus Weimar (ohne Kranz) 58 cm hoch, (Signatur Wilhelm Schiller und Sohn, Sammler P. Joza)
 - Relief eines Mannes, der aus dem Fenster schaut (Signatur Johann Mareš, Sammler P. Joza)
 - Krug – (Marke Fachschule Tetschen, Sammler P. Joza)
 - Pfeifen
 - Tabakdose in Form eines Fasses mit einem Zwerg im Deckel (Sammler Zámeš)
 - Salz- und Pfefferstreuer mit Schaf
 - Kannchen in Kürbisform
 - Jan Němec sucht nach Leyhns Apothekerdosen. Der Hersteller hat sie in der Zeitung beworben – versuchen Sie, Belege für Leyhns Produktion in den Sammlungen des Archäologischen Instituts in Dresden zu finden, insbesondere aus archäologischen Forschungen/Funden in Pirna.
 - Die Ausleihe der Keramikzwerge muss für beide Ausstellungen (Děčín, Pirna) sichergestellt werden. Jan Němec hat diesbezüglich den Direktor des Regionalmuseums in Ústí n. L. kontaktiert, wo es eine eigene Unterkollektion von Zwergen gibt.
- **Publikation**
 - Unterlagen zur thematischen Gliederung der Publikation wurden übergeben (A. Fröhlich-Schauseil).
 - Notwendigkeit der Vereinheitlichung der formalen Gestaltung (unterschiedliche Normseiten in CZ und DE).
 - Diskutiert wurde:
 - wer die Redaktion übernimmt,
 - wer den grafischen Satz erstellen wird,
 - wird das Erscheinungsbild der Publikation mit dem Erscheinungsbild der Ausstellung identisch sein,
 - welches Format die Publikation haben.
 - V. Kuklová wird bis zur nächsten Sitzung eine grundlegende Marktanalyse vorbereiten (zwei Publikationsformate, Richtpreise).
 - Bevorzugt wird die Herausgabe in zwei Sprachversionen (CZ / DE), jede Institution mit eigener ISBN.
 - Der Text der Publikation sollte weder übermäßig umfangreich noch zu detailliert sein.
 - **Weitere organisatorische Fragen**
 - Diskussion über die Möglichkeit, die Erstellung eines einheitlichen visuellen Stils an eine externe Grafikfirma zu vergeben (Verwendung für Publikation und Ausstellung).

Interreg

Kofinanziert von
der Europäischen Union
Spolufinancováno
Evropskou unií

Sachsen – Tschechien | Česko – Sasko

- Überlegungen zur Einbeziehung des Layouts in das Leistungspaket im Rahmen der Realisierung der Ausstellung.
- Nach Abschluss der Sitzung fand unter der Leitung der Kuratorin Jolana Horáková eine Exkursion zur Keramiksammlung des Museums statt, in deren Rahmen einige Produkte dokumentiert wurden, insbesondere solche, die von den Allegorien von Tag und Nacht des Bildhauers Bertel Thorvaldsen inspiriert sind. Diese dienen in der Ausstellung als Beleg für den Transfer von Motiven.
- Das nächste Treffen findet am 16. 3. 2026 um 10:00 Uhr im Regionalmuseum in Děčín statt.

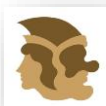
Interreg

Kofinanziert von
der Europäischen Union
Spolufinancováno
Evropskou unií

Sachsen – Tschechien | Česko – Sasko

Interreg

Kofinanziert von
der Europäischen Union
Spolufinancováno
Evropskou unií

Sachsen – Tschechien | Česko – Sasko

Interreg

Kofinanziert von
der Europäischen Union
Spolufinancováno
Evropskou unií

Sachsen – Tschechien | Česko – Sasko

